

ბიზნეს-ინჟინერინგი არქიტექტურასა და დიზაინში

არქიტექტორი - სუსტი სქანის მამაკაცური პროფესია

მზია მილაშვილი

არქიტექტურის დოქტორი,
სტუ-ს მონვეული პროფესორი;

ვალერი მჭედლიშვილი

არქიტექტურის დოქტორი,
სტუ-ს ასოცირებული პროფესორი;

თეა ბიძინაშვილი

ბიზნეს ადმინისტრირების დოქტორი.
სტუ-ს მონვეული ასოცირებული პროფესორი

რეზიუმე

სტატიაში განხილულია ისეთი მნიშვნელოვანი საკითხი, როგორცაა არქიტექტურის დარგში მომუშავე ქალთა პრობლემატიკა. რომელიც მრავალპლანოვანია და მოიცავს, როგორც სოციალური და დემოგრაფიული, ასევე პროფესიული თვალსაზრისით საყურადღებო ასპექტებს.

საკვანძო სიტყვები: დიზაინი, არქიტექტურა, ინტერიერი.

SUMMARY

The article discusses such important issues as women's problems in architecture. Which is multi-layered and includes social, demographics and important professional aspects as well.

შესავალი

საუკუნეების მანძილზე, ტრადიციულად, არქიტექტორის პროფესია (ბერძნულიდან „მთავარი მშენებელი“) მამაკაცურ პროფესიად ითვლებოდა. მიუხედავად იმისა, რომ ქალი, თავისი ბუნებით, დაუოკებელი მშენებელია, იგი ცხოვრებაში ბევრ მნიშვნელოვანს ქმნის, აგებს და აერთიანებს.

გასული საუკუნე, ქალთა თანასწორუფლებიანობის თვალსაზრისით, მრავალმხრივად გახდა მნიშვნელოვანი. ქალებმა მრავალი ახალი პროფესია შეითვისეს, მათ შორის არქიტექტორისაც.

არქიტექტურა ერთ ერთი ის დარგია, რომელიც პროფესიონალისაგან განსაკუთრებულ პრომისმოყვარეობას, თავდადებასა და თავდაუზოგავ შრომას მოითხოვს. „იმისათვის, რომ აღიარება მომეპოვებინა, მე მიწევდა მეკეთებინა ათჯერ უკეთესად“ - ამბობდა ზაჰა ჰადიდი, თანამედროვეობის ყველაზე ცნობილი არქიტექტორი ქალი.

იმის გამო, რომ არქიტექტურა ყოველ ეპოქაში

მამაკაცურ საქმიანობად ითვლებოდა, ადვილია დასახელდეს ცნობილი მამაკაცი არქიტექტორები, როგორცაა ლე კორბუზიე, ფრენკ ლოიდ რაიტი, მის ვან დე როე, ლუის ხანი, ფრენკ გრეი და სხვა მრავალი. თუმცა, გაცილებით რთულია ამავე რანგის საყოველთაოდ ცნობილი ქალი არქიტექტორების დასახელება. [1]

ძირითადი ნაწილი

თანამედროვე სამყაროში, არქიტექტურის სფეროში მოღვაწე ქალთა თემა პრობლემურ საკითხად თუ არა, მრავალ მხრივად ფართო განხილვის სადისკუსიო თემად ნამდვილად ითვლება.

არქიტექტორის კვალიფიკაციის მიღების შემდგომ, როგორც წესი, ქალი არქიტექტორების უმეტესობა მუშაობას იწყებს ინტერიერის დიზაინის სფეროში. ისინი შენობებს კომფორტსა და სიმყუდროვეს ანიჭებენ, რითაც მათ, თითქოს, სულს შთაბერავენ, ხოლო მამაკაცები, უმეტესად, შენობების კონსტრუქციებსა და მათ გარეგნული გარსს ქმნიან.

მართალია, იმ ქალთა რაოდენობა, რომლებმაც შეძლეს არქიტექტურაში წამყვანი პოზიციები დაეკავებინათ, საკმაოდ მცირეა, მაგრამ თითოეული მათგანი სრულიად უნიკალურია. ამიტომ, არ იქნებოდა მსრთალი იმის მტკიცება, რომ არქიტექტურა მხოლოდ მამაკაცური პროფესიაა.

ვინაიდან, არქიტექტურა თავდადებულ და დაუზოგავ შრომას მოითხოვს, აქ წარმატება შემთხვევით და ადვილად არ მოდის. დიდი არქიტექტორი ეს ამავე დროს, მნიშვნელოვანი პიროვნებაა, რომელიც შემოქმედებითი ნიჭითა და კოლოსალური შრომის უნარითაა დაჯილდოებული. ამიტომაც, განსაკუთრებით აღმაფრთოვანებელია, როცა ასეთი პიროვნება ქალია.

არქიტექტურის სფეროში მოღვაწე ქალთა საკითხების შესწავლის თვალსაზრისით, საინტე-

რესოა ბრიტანეთში ჩატარებული კვლევის სტატისტიკის გაცნობა. კერძოდ, 2016 წელს ჟურნალმა „Architectural Review“-მა გამოაქვეყნა, ყოველწლიური, რიგით მეხუთე გამოკითხვის შედეგები, რომელის თემაც იყო - „ქალები არქიტექტურაში“. [2]

კვლევის მიზანს, არა მხოლოდ ბაზრის მოთხოვნების, არამედ ამ პროფესიაში გენდერული პრობლემების შესწავლაც წარმოადგენდა.

გამოკითხვა მსოფლიო მასშტაბით ჩატარდა, რომელშიც მონაწილეობას 1000-მდე ბრიტანელი, ამერიკელი და ევროპელი არქიტექტორი ქალი იღებდა. მცირე რაოდენობით იყვნენ ასევე რესპოდენტები აზიიდან, შუა აღმოსავლეთიდან და ავსტრალიიდანაც.

გამოკითხულთა 80% -ის ასაკი 20 დან 40 წლამდე მერყეობდა, რაც ე.წ. „ახალგაზრდ არქიტექტორების“ კატეგორიას განეკუთვნება.

საყურადღებოა ის ფაქტი, რომ კვლევის შედეგების მიხედვით, მსოფლიო მასშტაბით გამოკითხულთა არქიტექტორ ქალეთა საერთო რაოდენობის მეხუთედი არ ურჩევდა ქალებს არქიტექტორის პროფესიას. (სქემა 1).

ამ მოსაზრების მქონეთაგან ყველაზე მეტი (25%) ბრიტანელი, ხოლო ყველაზე მცირე (11%) ამერიკელი და კანადელი რესპოდენტი იყო. ქალების მხოლოდ 15% თვლის, რომ სამშენებლო ინდუსტრია სრულად აღიარებს ქალთა ავტორიტეტს. (სქემა 2)

მსოფლიო მასშტაბით გამოკითხულ ქალთა თითქმის ნახევარი თვლის, რომ მათ, არქიტექტორად მუშაობისას, მუდმივად ან/და ხშირად უხდებათ ზეგანაკვეთური დროით მუშაობა. (სქემა 3).

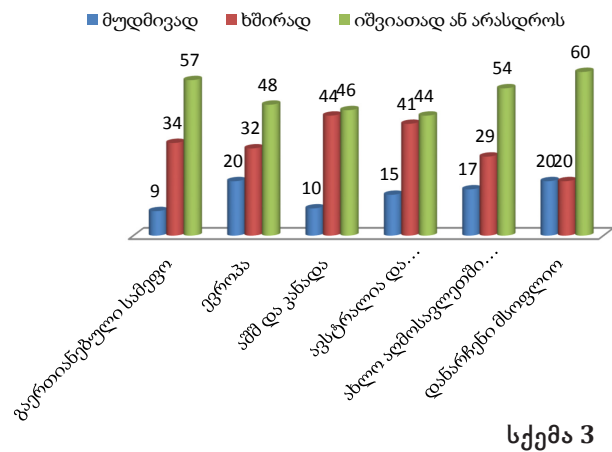
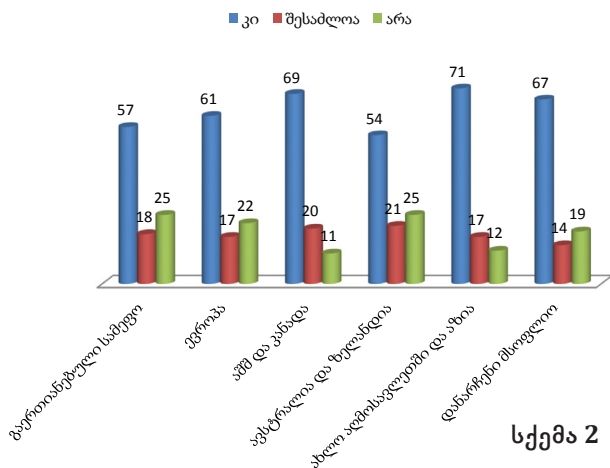
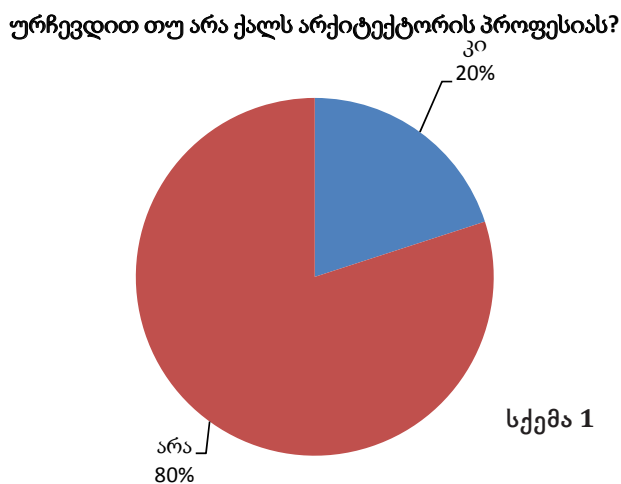
ამასთან, 40% თვლის, რომ შედარებით მეტ ანაზღაურებას მიიღებდნენ ისინი მამაკაცები რომ ყოფილიყვნენ.

ეს სიტუაცია უფრო რთულდება თანამდებობრივად ზემო ეშელონებში. სადაც, ბრიტანული ბაზარის მონაცემებით, ანაზღაურებას მამაკაცები 31%-ით მეტს იღებენ ვიდრე ქალები. კერძოდ, გამოცდილი ქალი არქიტექტორების საშუალო ანაზღაურება 38 500 ფუნტ სტერლინგს შეადგენს, მაშინ როცა, იგივე საშუალოს შესრულებისათვის, მამაკაცი არქიტექტორების ანაზღაურება 45 500 ფუნტი სტერლინგია. სხვაობა შთამბეჭდავია და 7 000 ფუნტ სტერლინგია, რაც ხელფასის 18% -ს შეადგენს.

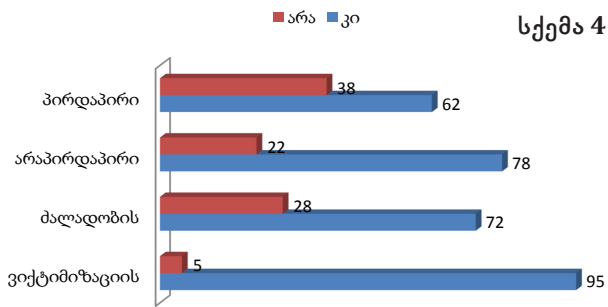
თანამდებობრივად ზემო ეშელონებში კი, ეს სხვაობა 19 500 ფუნტია, რაც 31%-ით მეტია ქალი არქიტექტორების ხელფასზე. უნდა აღინიშნოს, რომ კვლევაში არაა გამოკითხული მამაკაცი რესპოდენტები, რაც უფრო ობიექტურ მონაცემებისა და სრული სურათის შექმნის საშუალებას მოგვცემდა. თუმცა, გამოკითხვაში აღნიშნული ტენდენციაც შემამოფოთებელია. [2]

კვლევის ფარგლებში გაანალიზებული იყო ისეთი მნიშვნელოვანი საკითხი, როგორიცაა საშუალოზე სქესობრივი ნიშნით დისკრიმინაციის არსებობა. რაც თავისთავში მოიცავს სხადასხვა სახით გამოხატულ დისკრიმინაციის ისეთ ფორმებს, როგორიცაა: - პირდაპირი და არაპირდაპირი დისკრიმინაცია, ძალადობა და ვიქტიმიზაცია (მუქარა). (სქემა 4)

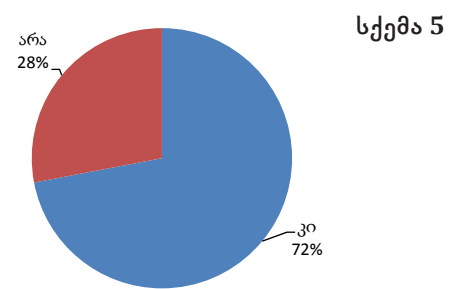
შემამოფოთებელია ის მონაცემი რაც გამოვლინდა, მთელი მსოფლიოს მასშტაბით, გამოკითხულ ქალთა 72%-ის მიერ გაცემული პასუხით. კერძოდ, ის რომ, მათი არქიტექტურის სფეროში მოღვაწეობის მანძილზე, ისინი მუდმივად განიცდიდნენ რაიმე

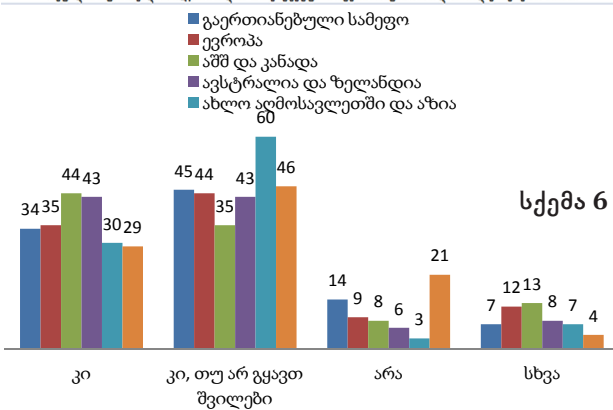
არქიტექტურის სფეროში მუშაობისას რომელი სახის დისკრიმინაცია ვრცელდება თქვენზე?

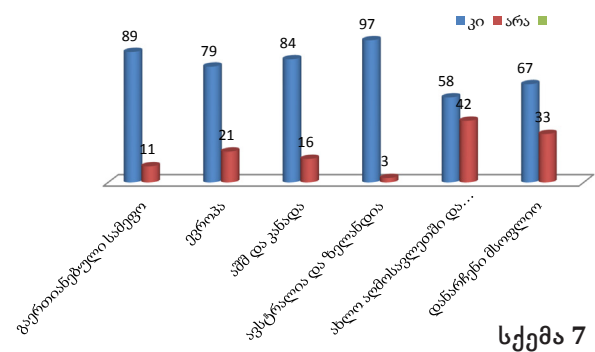
ვრცელდება თუ არა არქიტექტურის სფეროში მუშაობისას თქვენზე რაიმე ფორმით დისკრიმინაცია?

შეუძლია თუ არა ქალს მიაღწიოს ბალანსს არქიტექტურის სფეროში მუშაობასა და პირად ცხოვრებას შორის

არის თუ არა ბავშვის დაბადება მუშაობისას ხელისშემშლელი ფაქტორი?

ფორმით გამოხატულ დისკრიმინაციას. (სქემა 5)

გამოკითხვის ერთ ერთ მნიშვნელოვან თემას ოჯახის, კერძოდ კი შვილების მოვლასა და სამსახურს შორის ბალანსის შენარჩუნება წარმოადგენდა.

გამომდინარე აქედან, რომ ტრადიციულად, ოჯახზე, შვილებზე და სხვა ყოფით საკითხებზე ზრუნვა ქალის საქმედ ითვლება, განსაკუთრებით საინტერესოა თუ როგორ ახერხებენ ქალი არქიტექტორები ბალანსის მიღწევას, ერთდროულად, საკუთარი

თავის პროფესიაში რეალიზებასა და ოჯახს შორის. (სქემა 6)

გამოკითხვის შედეგების მიხედვით გამოვლინდა, რომ მსოფლიო მასშტაბით, ქალთა საშუალოდ 85% -თვის ბავშვის დაბადება არქიტექტურის სფეროში მომუშავე ქალისთვის მთელ რიგ უხერხულობას ქმნის. (სქემა 7)

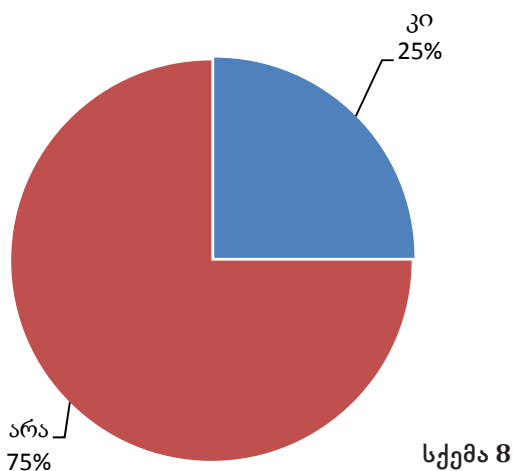
შესაძლოა, სწორედ ამ გარემოებით აიხსნას ის ფაქტი, რომ არქიტექტურის სფეროში მოღვაწე ქალთა 75%-ს შვილები არა ჰყავს. (სქემა 8)

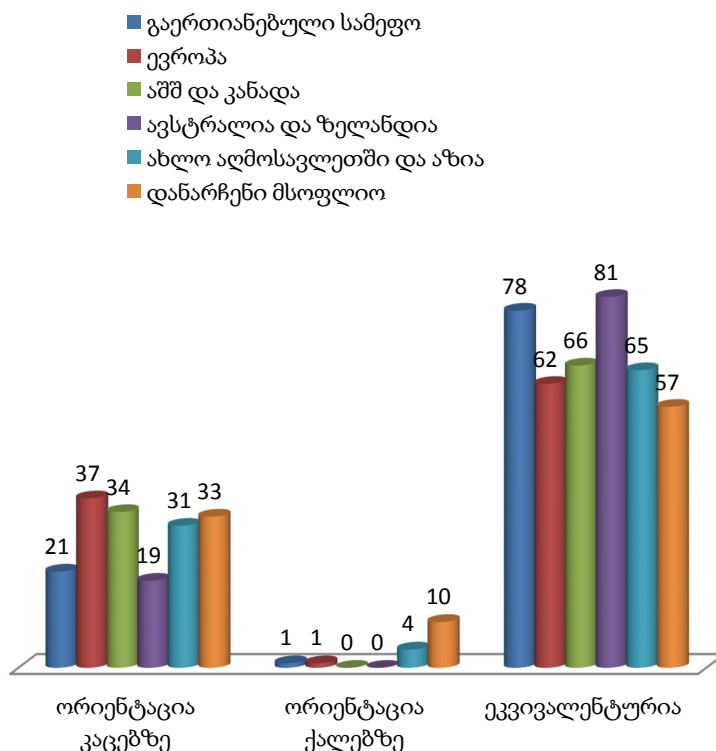
მაგალითად, ბრიტანეთში 31-35 წლის ასაკის ქალთა მხოლოდ 17% -ს ჰყავს შვილები, მაშინ როცა მამაკაცებში ეს პროცენტული მაჩვენებელი ორჯერ მეტია. ამრიგად, ქალი-არქიტექტორების წინაშე ხშირად დგება შვილების ყოლასა და კარიერას შორის არჩევანის გაკეთების საკითხი.

რაც შეეხება ცნობილი არქიტექტორების ცოლ-თანაავტორებს, საზოგადოებისათვის ისინი ცნობილი არაა, რადგან რიგ გარემოებათა გამო, ხშირად ჩრდილში რჩებიან. მაგალითად, ერთ ცნობილ ჩინელ არქიტექტორს ვან შუს, რომელმაც 2012 წელს, მეუღლესთან თანაავტორობით შექმნილ პროექტში პრიტცკერის პრემია მიიღო, მის თანაავტორს მეუღლესა და სტუდია „Amateur Architects“ თანადამფუძნებელ ლუ ვენიუს, იმავე დაჯილდოებაზე, არავითარი ჯილდო არ გადასცეს.

რაც შეეხება არქიტექტურული განათლების სა-

გყავთ თუ არა შვილები?

სქემა 9

კითხვას, გამოკითხვის შედეგად ირკვევა, რომ მსოფლიო მასშტაბით, მათ შორის ისეთ წამყვან ქვეყნებშიც კი როგორცაა აშშ და ბრიტანეთი, მიუხედავად იმისა, რომ უმაღლესი არქიტექტურული განათლება ძირითადად თანამედროვე მოთხოვნების ეკვივალენტურია, იგი ქალებზე ნაკლებადაა ორიენტირებული. (სქემა 9)

აღსანიშნავია, რომ არქიტექტორის პროფესიასა და ქალთა გენდერული პრობლემატიკის მიმართებით კვლევა პოსტსაბჭოთა ქვეყნებში, მათ შორის არც საქართველოში, არ ჩატარებულა.

ამრიგად, დასკვნის სახით შეიძლება ითქვას, რომ როგორც ჩატარებული კვლევის შედეგების ანალიზიდან ჩანს, ოცდამეერთე საუკუნეშიც, მიუხედავად მრავალმხრივი სოციალური თუ ტექნოლოგიური პროგრესისა, არქიტექტორის პროფესია

ქალისათვის რიგი სირთულეებისა და წინააღმდეგობების შემცველ პროფესიად რჩება.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. Архитектура женского рода: 5 самых известных в мире женщин-архитекторов [электронный ресурс] <http://www.liveinternet.ru/users/ludnov/post318554453>

(ინფორმაცია უკანასკნელად გადამოწმებულია 31.05.17)

2. Архитектура – «мужской мир»? [электронный ресурс] http://www.archipeople.ru/index/index_603.html (ინფორმაცია უკანასკნელად გადამოწმებულია 31.05.17)